

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Планування видатків місцевих бюджетів України

Студентки 2 курсу, 1м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа і
страхування»
спеціалізації «Державні та
муніципальні фінанси»

Жук Людмили
Миколаївни

підпис студента

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів

Гусаревич Наталія
Володимирівна

підпис керівника

Керівник освітньо-професійної
програми

Макогон Валентина
Дмитрівна

*підпис
консультанта*

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор, заслужений
діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

підпис керівника

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ УКРАЇНИ	6
1.1 Роль видатків місцевих бюджетів в соціально – економічному розвитку територій.....	6
1.2 Особливості планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.....	11
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПЛАНУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	24
2.1 Механізм формування та виконання місцевих бюджетів України	24
2.2 Аналіз формування складу і структури видатків місцевого бюджету (на прикладі Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області)	29
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	36
3.1. Програмно-цільовий метод бюджетного планування у формуванні видатків місцевих бюджетів	36
3.2. Удосконалення механізму планування та виконання видатків місцевого бюджету.....	40
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Формування місцевих бюджетів на основі впровадження комплексу сучасних фінансових методів та підходів, орієнтованих на створення ефективного механізму планування бюджету громади є дієвим інструментом підвищення якості управління ресурсами місцевого самоврядування. Важливим, в умовах децентралізації влади, реформи місцевого самоврядування є створення ефективного механізму формування бюджету громади в системі міжбюджетних відносин, з урахуванням особливостей соціально-економічного стану та умов розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Більшість наукових праць щодо фінансового забезпечення місцевого самоврядування присвячені питанням визначення та узагальнення методологічних та інституційних засад формування та виконання місцевих бюджетів. Разом з цим є необхідність в умовах децентралізації місцевого самоврядування, посилення ролі регіонів звернути увагу на планування бюджетів громад, що дозволить забезпечити ефективність бюджету громади, поліпшити якість планування доходів, видатків, дієвість міжбюджетного регулювання, підвищить ступінь економічного розвитку територій [3, с. 115].

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері місцевих бюджетів, бюджетного регулювання можна назвати праці Е. В. Жухина, А. В. Скрипаль [26], Т. В. Сальникова [58], А. Е. Суглобов [63], Т. Д. Сіташ [60], Б. Аллан, Р. Масгрейв, В. Оутс, І. Труніна, Д. Б'юкенен. Теоретичним та практичним аспектам оптимізації використання коштів місцевих бюджетів присвятили свої праці такі вітчизняні науковці як: І. Я. Чугунов, [64] І. М. Ігнатюк [63] М. Д. Пасічний, Н. В. Гусаревич, Ю. І. Маркуц, Ю. О. Раделицький [54], В. Г. Дем'янишин [22], Ю. П. Козаченко [33], А. Ю. Пархоменко [46] К. В. Павлюк, [41] О. П. Кириленко. [63].

Потребує поглибленого розгляду питання удосконалення підходів до перспективному плануванню та прогнозуванню бюджетних доходів, розвиток положення щодо формування збалансованого бюджету громади, що сприятиме підвищенню дієвості системи фінансового вирівнювання, забезпеченню

посилення бюджетної самостійності місцевого самоврядування. Представлене дослідження присвячене аналізу методів планування видатків місцевих бюджетів України. Зазначене свідчить про актуальність випускної кваліфікаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Метою дослідження є розкриття теоретичних засад планування та управління видатками місцевих бюджетів України та визначення перспективних напрямів удосконалення планування та використання коштів органів місцевого самоврядування.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розглянути сутність та роль видатків місцевих бюджетів в соціально - економічному розвитку території;
- розглянути теоретичні основи планування місцевих бюджетів в Україні;
- розглянути особливості планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів в розвинутих країнах;
- дослідити механізм формування та виконання місцевих бюджетів України;
- проаналізувати програмно-цільовий метод бюджетного планування у формуванні видатків місцевих бюджетів;
- розробити способи удосконалення механізму планування та виконання видатків місцевого бюджету.

Об'єктом дослідження є сукупність необхідних умов для порівняння методів планування видатків місцевих бюджетів України (на прикладі Зятковоцької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області).

Предметом дослідження є місцеві бюджети.

Методологічну основу дослідження складає теоретичний аналіз наукової літератури; аналіз та узагальнення. Статистичні дані та порівняння. Класифікація теоретичного матеріалу та розробка рекомендацій.

Інформаційну базу дослідження становлять збірники наукових праць, монографії, періодична література, підручники та довідники, періодичні фахові журнали.

Вирішення поставлених у роботі завдань здійснювалося з використанням системного підходу в доборі матеріалу, методів індуктивного і логічного аналізу, спостереження та статистичні методи аналізу літературних даних.

Елементами наукової новизни в роботі є: пропозиції щодо ефективного формування та використання коштів місцевих бюджетів.

Матеріали дослідження було оприлюднено в науковій статті «Особливості планування видатків місцевих бюджетів України» у збірнику наукових статей студентів.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи становить 48 сторінок, робота містить 2 таблиці, 12 додатків, список використаних джерел включає 68 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ УКРАЇНИ

1.1 Роль видатків місцевих бюджетів в соціально – економічному розвитку територій

В понятті «місцевий бюджет» розуміється форма утворення та витрачання грошових коштів за фінансовий рік, що призначені для виконання функцій муніципального утворення. Так, Кириленко О.П. зазначає, що «місцеві бюджети - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду»[63,с.2],Павлюк К.В. стверджує, що це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування [41,с.26]. Функціонування бюджетів муніципальних утворень відбувається за рахунок доходів і витрат. Дохідна частина служить фінансовою базою діяльності муніципального утворення, а видаткова, в свою чергу, необхідна для задоволення потреб населення. В змісті поняття «місцевий бюджет» є велика кількість наукових і практичних проблем, які обумовлені здійсненням економічної та бюджетної реформи, що відбиваються на соціальному житті населення (див. додаток Д) [2, с. 15]. Будь-який бюджет, в тому числі і бюджет муніципального утворення – це фінансовий план, а виконання цього плану починається після затвердження бюджету законодавчими органами влади. Видатки бюджетів громад формуються і спрямовуються на виконання делегованих державою повноважень і здійсненні програм і заходів, передбачених і визначених Верховною Радою України. Найбільша частина в загальному обсязі витрат бюджетів громад належить видаткам на захищені статті: заробітна плата, нарахування на заробітну плату, комунальні послуги, енергоносії.

Функціонування місцевих бюджетів базується на наступних основних принципах бюджетної системи України:

- проаналізувати єдності бюджетної системи України;
- розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи України;
- самостійності бюджетів;
- повноти відображення доходів і видатків бюджетів;
- збалансованості бюджету;
- рівності бюджетних прав суб'єктів муніципальних утворень;
- ефективності та економності використання бюджетних коштів;
- загального (сукупного) покриття витрат бюджету;
- гласності та достовірності бюджету;
- адресності та цільового характеру бюджетних коштів.

На даний час, питома вага капітальних витрат з кожним днем зменшується, тому що децентралізація влади в 2019 році призвела до змін, які внесені до Податкового та Бюджетного кодексу України. Громади отримали 10% податку на доходи підприємств, 100% державних мит, 80% екологічного податку, всі кошти від надання адміністративних послуг, єдиний податок, податок на прибуток комунальних підприємств, податок на майно, місцеві збори і 25% податку на надра [6, с. 23].

Основною метою управління бюджетними видатками на рівні території є забезпечення відповідних обсягів бюджетних ресурсів достатніх для виконання місцевими органами влади покладених на них функцій, завдань і зобов'язань. Оскільки бюджетний потенціал громад країни значно відрізняється, виникає необхідність фінансової підтримки місцевих бюджетів, умови формування яких характеризуються недостатнім рівнем розвитку економіки або податкового потенціалу. Важливу роль у цьому відіграють міжбюджетні відносини, оскільки вони є інструментом перерозподілу бюджетних коштів і від їх ефективності залежить збалансованість бюджетів усіх рівнів та своєчасне фінансування видатків бюджету на соціально-економічний розвиток територій.

Особливе місце в системі державних видатків займають видатки місцевих бюджетів, які відображають ступінь фінансового, соціального, культурного

розвитку регіонів. У зв'язку з цим, важливим аспектом в оцінці видатків місцевих бюджетів є рівень децентралізації влади, який характеризує можливості органів місцевого самоврядування виконувати свої повноваження в контексті здійснення бюджетної політики (у тому числі в частині видатків). Так, частка видатків місцевих бюджетів України у ВВП країни в 2018 р. за даними Міністерства фінансів України становила приблизно 15,1%, що свідчить про обмежену можливість вирішення питань соціально-економічного характеру безпосередньо на місцевому рівні [10, с. 8].

Слід зазначити, що ситуація в регіонах є неоднорідною, адже відсутній прямий зв'язок між рівнем видатків місцевих бюджетів на одну особу та щільністю населення в регіонах або величиною доходів місцевих бюджетів. Також відсутній чіткий зв'язок рівня видатків місцевих бюджетів з рівнем соціально-економічного розвитку регіону.

Дивлячись на відмінності в економічному стані адміністративно-територіальних одиниць і наявні фінансові диспропорції, доцільним видається застосування зважених підходів при формуванні та виконанні видатків місцевих бюджетів. Оскільки в умовах становлення і розвиток вітчизняної економіки бюджет повинен бути як основним джерелом здійснення програм розвитку територій, так і інструментом державного регулювання в сфері фінансування важливих соціально-економічних напрямів, обґрунтуванням є необхідність створення ефективного механізму формування бюджету громади в системі міжбюджетних відносин. Сутність зазначеного механізму полягає в реалізації заходів щодо зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування та удосконалення системи формування витрат загального та спеціального фондів бюджету громади, перспективного бюджетного прогнозування та стратегічного планування бюджету, здійснення моніторингу показників бюджету громади, системи регулювання видатків бюджету, дієвості міжбюджетних відносини [1, с. 14].

Важливим аспектом оцінки бюджетних витрат є аналіз їх структури згідно функціональної класифікації, яка дозволяє визначити пріоритетні сфери

та напрямки діяльності місцевих органів влади. Витрати місцевих бюджетів є виключно соціально орієнтованими і спрямованими на виконання соціальних гарантій і підтримку певного соціального рівня життя населення, в той час як інші напрямки відсунуті на задній план. Так, наприклад, витрати на економічну діяльність, не дивлячись на значний приріст в абсолютному вираженні протягом останніх восьми років, залишаються не пріоритетними, враховуючи їх питому вагу в загальній структурі не вище 10,2% в 2019 році.

Ефективне управління ресурсами місцевих бюджетів та дієве управління фінансами в цілому передбачає реалізацію з достатньою доступністю повноти таких основних принципів управління, як інтегрованість із загальною системою функціонування бюджетного процесу, комплексний характер розробки, прийняття та оцінка управлінських рішень з формування та виконання бюджету громади, прозорість механізму планування бюджету громади, спрямованість на стратегічні цілі економічного розвитку територій [19, с. 39].

З метою забезпечення реалізації ефективного механізму формування бюджету громади в системі міжбюджетних відносин доцільним є застосування таких методів та інструментів, як аналіз і економічна оцінка особливостей механізму формування бюджету громади, перспективне прогнозування дохідної частини бюджету громади, методологічні підходи до планування та виконання видатків бюджету громади, збалансованість бюджету громади в системі міжбюджетних відносин.

Основними умовами для стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів України на основі реформування податково-бюджетних відносин є: раціональне співвідношення державної і регіональної політики; централізації і децентралізації; перерозподіл повноважень між центральними і місцевими органами влади; делегування відповідальності регіональних органів влади; розширення прав органів місцевого самоврядування у сфері встановлення податків і зборів, підтримки інноваційних проектів; адекватне фінансове забезпечення делегованих повноважень місцевих органів влади; поступовий перехід на принципи фіскального федералізму; мінімізація нераціональних

фінансових потоків між бюджетами різних рівнів; формування раціональної структури доходів місцевих бюджетів; зниження частки трансфертів; збільшення питомої ваги податкових надходжень; перенесення акцентів із закріплених податків на місцеві; дотримання взаємозв'язку між рівнем соціально-економічного розвитку регіону та обсягом міжбюджетних трансфертів (див. додаток Д).

1.2 Особливості планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою

Вагомою складовою частиною сучасної бюджетної системи держави є місцеві фінанси, які в достатній мірі здатні вирішувати стратегічні завдання фінансової політики територіальних утворень та забезпечувати стабільний розвиток органів місцевого самоврядування. В умовах економічних перетворень особливо актуальним стає посилення ролі органів місцевого самоврядування в системі управління державними фінансами і все це свідчить про актуальність теми дослідження для сучасної України. У таких країнах, як Німеччина, США, Нова Зеландія проведені реформи в другій половині ХХ ст. зумовили створення ефективного механізму реалізації як державних, так і внутрішньовідомчих бюджетних програм. Становлення відомчих бюджетних програм супроводжувалося встановленням чітких критеріїв і підходів щодо їх формування та виконання, створення системи індикативних показників з оцінки якості виконання цих програм на місцевому рівні [12, с. 49].

У США система місцевих бюджетів взагалі не передбачає прийняття річного Закону бюджету. Поточні витрати уряду визначаються чинними законами про призначення, термін яких може бути і 10 років, а також щорічно прийнятими нормами про асигнування, що стосуються усталених витрат, в основному на соціальну сферу. Так, в США особливістю федерального (місцевого) бюджету є те, що в структурному відношенні видаткова частина федерального бюджету США складається з двох основних категорій витрат. Перший вид витрат – це так звані дискреційні витрати, тобто ті види витрат, які визначаються Конгресом в ході процесу щорічного виділення асигнувань і над якими Конгрес має прямий контроль, здійснюваний за допомогою комітетів з асигнуваннями (ці витрати становлять близько 35% видаткової частини федерального бюджету США).

Друга частина витрат – обов'язкові (прямі) витрати за федеральними мандатами (більше 50 %), до яких формально відносяться бюджетні

призначення відповідно до федерального законодавства. Найважливішою характеристикою обов'язкових витрат є відсутність щорічно встановлюваного рівня видатків за відповідними напрямками бюджетних статей.

Підтримка реалізації програм здійснюється також на рівні урядів штатів. Крім цього практично в кожному штаті функціонує відповідна урядова структура, що займається питаннями розробки та реалізації програм фінансової підтримки розвитку бізнесу та надання йому різного роду консультаційних і технічних послуг. Для розробки і управління програмами можуть також створюватися спеціальні державні корпорації, що виконують не тільки основні функції керівництва програмами, але і значну частину виробничо-господарської діяльності щодо їх здійснення [17, с. 116].

Для управління регіональними програмами створюються органи змішаної адміністрації, до складу яких входять на рівноправній основі представники федерального уряду і урядів штатів (свого роду «міжурядові органи»). Для забезпечення загального контролю за ходом підготовки та реалізації великомасштабних ресурсно-орієнтованих програм (будівництво нафтопроводів, освоєння газових і нафтових родовищ), здійснюваних силами приватних компаній, можуть, крім того, створюватися Державні координаційно-регулятивні органи.

У Великобританії [11, с. 210] не існує спеціального законодавчого акту або постанови уряду, що встановлює процедуру підготовки, прийняття та фінансування тих чи інших програм. Вони можуть ініціюватися Парламентом, урядом, громадськими організаціями. Далі бюджетні програми розглядаються і деталізуються, включаючи підготовку пропозицій за обсягами фінансування, в рамках відповідного державного відомства, в повноваження якого входить рішення позначеної проблеми.

У Великобританії проведена реформа державного управління «Ініціатива руху вперед» (Next Steps Initiative), почалася в 1988 з проведення комплексного аналізу державних витрат, в ході якого було детально розглянуто розподіл бюджетних ресурсів між статтями витрат. За результатами аналізу було

поставлено питання про необхідність підвищення якості послуг. З цією метою були розроблені індикатори результатів, стандарти обсягу і якості державних (муніципальних) послуг, з подальшим їх відображенням в цивільних хартіях. Крім зобов'язань в хартіях встановлюються штрафні санкції та компенсації клієнтам при недотриманні стандартів [9, с. 190].

Кожне міністерство зобов'язали розробляти стратегічний план (як мінімум, на п'ять років) і план роботи на року. Для реалізації окремих цілей, поставлених перед Міністерством, можуть прийматися спеціальні програми. В рамках свого бюджету Міністерства Великобританії самі визначають розмір фінансування програм (найчастіше, тільки окремих елементів) на поточний рік і вказують обсяги очікуваного фінансування на наступні три роки.

До числа програм, що реалізуються видатками місцевими бюджетами в рамках міністерств, відносять програми з надання сприяння розвитку електронного бізнесу; сільської економіки та землекористування; розвитку науки; зміни клімату; управління відходами і ресурсами. Поряд з названими існують програми підтримки бізнесу, Програми сприяння британській ядерній енергетиці, космічним запускам, суднобудуванню, розвитку транспортної інфраструктури, сталеливарної промисловості. У країні є також більше 150 урядових «схем» підтримки бізнесу.

Підготовка та реалізація бюджетних програм у Німеччині [13, с. 38] здійснюється відповідно до положень міжнародних договорів (у рамках ЄС) та національного законодавства (закони, постанови та рішення уряду про «програми», «ініціативи», «завдання»). У випадку фінансування з коштів державного бюджету, в бюджетах федеральних міністерств визначаються позиції із зазначенням пайової участі в реалізації програми Федерації, федеральних земель і община. З метою реалізації державних цільових програм приймаються численні закони і постанови, обговорюються звіти федеральних міністерств по реалізації програм.

Серед державних цільових програм, зокрема, особливе місце займають програми зі стимулювання регіонального розвитку та транспортної

інфраструктури, щодо сприяння малому та середньому підприємству, розвитку електронного управління. У Німеччині існує спеціальна система з оцінки ефективності формування та виконання бюджетних програм.

При розподілі податкових надходжень між різними ешелонами влади, німецька Конституція дотримується принципу субсидіарності (послуга надається органом влади, найбільш близьким до населення). На практиці, однак, податкові функції в основному централізовані, і ступінь фінансової незалежності регіональних і місцевих органів влади сильно обмежена. Трішки більше 29% всіх податкових відрахувань надходить у розпорядження центральному уряду; 41% – на соціальне забезпечення; 22% – урядам земель і 8% – місцевим органам влади. Більш того, федеральний уряд практично не контактує з місцевими органами влади. Всі контакти йдуть на рівні урядів земель [15, с. 19].

Місцеві видаткові повноваження включають в себе добровільні і обов'язкові статті. У них зазвичай входять такі категорії як культура, місця відпочинку і парки, громадський транспорт, переробка сміття, комунальні послуги та муніципальне житло. Інші функції мають на увазі більш складні механізми взаємодії. Наприклад, незалежні міста надають будівлі для шкіл, але держава відповідає за наймання вчителів; витрати на будівництво лікувальних установ фінансуються спільно, але місцева влада несе повну відповідальність за їх адміністрування і набір персоналу. Місцеві органи влади також відповідають за соціальне забезпечення населення за рамками програм соціального страхування (наприклад, підтримка сімей, людей похилого віку та молоді, а також груп продовженого дня і дитячих садків). Незалежні міста несуть відповідальність за безпеку і пожежну охорону, тоді як держава відповідає за поліцію та інші життєво важливі служби (хоча організація деяких з даних служб може бути делегована і вільним містам).

З усіх місцевих статей витрат, соціальні програми часто складають найбільш вагому категорія. За ними з невеликим відривом слідують витрати загального характеру (включаючи обслуговування боргових зобов'язань) і

комунальні послуги, що включають такі категорії, як каналізація, вивезення сміття, переробка відходів та обслуговування громадських будівель.

В Австралії [16, с. 27] реформування бюджетного процесу на принципах програмно-цільового планування наприкінці 90-х років ХХ ст. відтоді процес удосконалення бюджетної практики та процедур, здійснюється безперервно. Показники, які входять в нову австралійську систему індикаторів, використовуються в угодах про ефективність, включаються в щоквартальні звіти організацій.

В Австралії так звані ключові показники включаються в партнерські угоди про ефективність. Саме поняття «партнерські» передбачає відмову від жорсткої ієрархії в структурі угод і відносинах між замовниками та виконавцями. Ключові показники ефективності входять до протоколів до основної угоди і звіти практично в усіх напрямках державної політики. Як правило, їх не більше чотирьох-п'яти. Зазвичай це такі показники: відповідність поставленим часовим рамкам; точність прийняття рішень; відповідність стандартам поводження з клієнтами; середня кількість скарг за контрольний період часу. Численність дрібних муніципалітетів у поєднанні із суворим дотриманням принципу рівноправності в доступі до громадських послуг (що досягається за допомогою їх надання на рівні федерального центру / штату) призвело до того, що місцеві органи влади відіграють відносно обмежену роль в Австралії. Наприклад, освіта, поліція і пожежна охорона в деяких випадках забезпечуються владою штату, тоді як послуги регіонального рівня, що надаються кільком муніципалітетам, – спеціальними органами. Видаткові зобов'язання муніципалітетів найчастіше включають в себе загальне управління; охорону здоров'я та соціальне забезпечення; житлово-комунальну сферу; культуру.

Уряд Канади [21, с. 29] ще в 1995 році поставив перед собою завдання впровадити у всіх міністерствах і відомствах федерального рівня принципи управління, орієнтовані на досягнення результатів (безпосередніх і кінцевих). Всі федеральні міністерства і відомства повинні тепер в обов'язковому порядку

визначати основні суспільно значущі результати своєї діяльності. На основі цього здійснюється планування, вимірювання результативності та складання звітів про результати діяльності відомств.

Досвід Канади значною мірою показовий тим, що ця країна за 90-ті роки кардинально змінила пріоритети своєї фінансової політики: від прагнення знизити бюджетний дефіцит до орієнтації на максимальний результат з кожного долара платника податків. В принципі, цей підхід найбільшою мірою відображає ідею ефективності місцевих бюджетних витрат, якщо розглядати державу як допоміжний механізм для досягнення непосильних для ринку цілей. За десятиліття перетворень Канада стала країною, державний сектор якої в максимальному ступені орієнтований на результат [24, с. 79].

Хоча статті витрат і джерела доходів муніципалітетів жорстко регулюються законодавством на рівні провінції, в різних провінціях існують певні відмінності, як в статтях витрат, так і в ступені значущості тих чи інших доступних для них джерел доходів, таких як податки на нерухомість і платежі користувачів послуг. За останні десять років у ряді провінцій відбулися також деякі зрушення у сфері фінансових взаємовідносин між муніципалітетами та владою провінцій. Більшість змін було пов'язано з ініціативами влади провінцій щодо децентралізації додаткових статей витрат без надання муніципалітетам додаткових трансфертів або прямого доступу до джерел доходу провінцій.

Муніципалітети в Канаді несуть відповідальність за надання ряду послуг на місцевому рівні, включаючи поліцію і пожежну охорону, контроль за правилами будівництва і техніки безпеки, ремонт місцевих вулиць, доріг і тротуарів, водопровід і каналізацію, вивезення сміття, громадські місця відпочинку та дозвілля, а також бібліотеки. Більш того, більшість з даних видів послуг має відповідати встановленим владою провінції правилам і критеріям. Наприклад, стандарти навчання в початковій і середній школах встановлюються владою провінцій, а надається дана послуга на місцевому рівні, як правило, через такі спеціальні органи як шкільні та медичні округи

(дані органи мають дуже обмежену свободу дій). За винятком провінції Онтаріо (там муніципалітети компенсують близько 25% витрат на програми із соціального забезпечення, які формуються і контролюються на рівні провінцій), дані програми знаходяться під патронажем влади провінцій і повністю ними фінансуються.

Загалом, обмеження на запозичення муніципалітетів пов'язані з доларовим еквівалентом несплаченого боргу або допустимими щорічними витратами на обслуговування боргу, заданими як певний відсоток від власних доходів або оперативних (поточних) витрат. Оскільки обмеження, прийняті в Канаді, принципово не відрізняються від тих, що використовуються в більшості розвинених і країн, що розвиваються, але відрізняються в різних провінціях, можливо, має сенс зупинитися на них детальніше. В Онтаріо ліміт на витрати з обслуговування муніципального боргу становить 25% від власних доходів. Муніципалітети, які бажають зробити запозичення вище даного ліміту, повинні отримати дозвіл від влади провінції (Муніципальна рада Онтаріо – Ontario Municipal Board). У законодавстві провінції Альберта прописані як межа сукупної заборгованості (150% муніципальних доходів), так і дозволений рівень щорічного обслуговування боргу (25% доходів). В Альберті, як і в Онтаріо, муніципалітети, які бажають перевищити дані ліміти, повинні спочатку отримати дозвіл від Ради місцевих органів влади провінції (Local Authorities Board). У Британській Колумбії для довгострокового запозичення коштів потрібно як схвалення влади провінції, так і дві третини голосів ради (а іноді і референдум) [20, с. 127]. У провінції Квебек, за винятком двох найбільших міст – Квебека і Монреалю, для муніципального запозичення потрібно або схвалення виборців, або дозвіл влади провінції. Схожі обмеження і методи контролю існують і в багатьох інших країнах. Для того щоб забезпечити фінансування зростаючих витратних зобов'язань і компенсувати зниження значущості грантів від влади провінцій, муніципалітети все більше покладаються на доходи від податків на нерухомість та збори з користувачів за

водопостачання, каналізацію, переробку сміття, користування громадськими місцями відпочинку та місцевим транспортом.

У Новій Зеландії завдяки проведенню реформ бюджетного фінансування вдалося створити ефективну систему бюджетного програмування. Накопичений в Новій Зеландії досвід показує, що така система покращує контроль за державними департаментами, оскільки інформація, що йде від них, стає повнішою, але в той же час простіше і не дублюється.

Крім того, у виконавчих директорів і управлінського складу з'являються нові стимули для ефективної діяльності. Новозеландським реформам важко дати якісну оцінку, однак, вони призвели до стійкого бюджетному профіциту та стабілізації державного споживання. Витратні статті оперативного бюджету включають в себе зарплату, пенсійні відрахування, придбання швидкозношуваного інвентарю, плату за послуги сторонніх організацій, обладнання та матеріали, а також витрати на ремонт і технічне обслуговування. Вони можуть також містити такі регулярно повторювані фінансові трансакції, як обслуговування довгострокових боргових зобов'язань (щорічні виплати відсотків і частки основної суми боргу) і внески в резервні фонди, створені для спеціальних потреб. Поточні надходження можуть також переводитися в інвестиційний бюджет для «авансового» фінансування частини капітальних проектів [23, с. 125].

До числа розвинених країн відноситься також Японія, яка за формою правління є конституційною монархією, а за державним устроєм – унітарною державою. Японська система управління, в тому числі і бюджетна система, в цілому представлена двома рівнями – державним і муніципальним, причому муніципальний рівень складається з двох самостійних підрівнів. Самоврядні адміністративні одиниці місцевого рівня поділяються на звичайні (префектури та муніципалітети – міста, селища, села) та спеціалізовані (спеціальні райони та об'єднання звичайних самоврядних адміністративних одиниць місцевого рівня) самоврядні територіальні одиниці [27, с. 58].

Таким чином, в плані організації системи місцевого самоврядування Японія відрізняється від України тим, що не має так званого мезорівня (регіонального рівня). При цьому той факт, що в Японії місцевий рівень управління включає в себе підрівні, певною мірою має місце бути і в Україні, так як українські муніципалітети розрізняються за типами в залежності від масштабів території та обсягу компетенції на міські округи, муніципальні райони, міські та сільські поселення і внутрішньоміські муніципальні освіти. Разом з тим можна припустити, що японські префектури – це аналоги суб'єктів (ОТГ) України.

За даними за 2019 р., загальний обсяг доходів місцевих бюджетів в Японії становив 4 797 924,5 млрд грн (за курсом ієни на 31.12.2019), що на 46 229,2 млрд грн вище, ніж в 2018 р., що було обумовлено зростанням доходів від місцевих податків. При цьому в Україні за 2019 р. загальний обсяг доходу місцевих бюджетів склав 3 508,7 млрд грн, що безумовно, непорівнянно з аналогічним показником в Японії. Однак слід врахувати той факт, що в загальний обсяг муніципальних доходів в Японії включені доходи бюджетів префектур, які, як було зазначено раніше, можливо, являють собою аналог українських регіонів, що відносяться до іншого рівня управління, ніж муніципальному. Проте формально префектури в Японії відносяться до муніципального рівня управління [28, с. 25].

У зв'язку з цим доцільно розглянути обсяг доходів власне японських муніципалітетів (без урахування префектур), з тим щоб відповідний показник в більшою мірою був порівнянний з українськими значеннями.

Згідно з даними офіційної статистики, в 2019 р. обсяг доходів бюджетів префектур в Японії становив 2 429 665 млрд грн, а обсяг доходів бюджетів муніципалітетів – 2 732 133,5 млрд грн, що означає приблизно рівний обсяг доходів даних типів муніципальних утворень. Також очевидно, що доходи японських муніципалітетів у величезну кількість разів перевищують обсяг доходів українських муніципалітетів. Крім цього, слід зазначити, що японські місцеві бюджети в 2018–2019 рр. були виконані з профіцитом, в той час як в

Україні аналогічні бюджети були виконані з дефіцитом. В цілому дані показники свідчать про більшу фінансову забезпеченість муніципальних утворень в Японії, ніж в Україні [38, с. 539].

Проте варто розглянути і структуру муніципальних доходів в Японії. Доходи японських муніципальних утворень в основному складаються з місцевих податків (local taxes), податків місцевого розподілу, що встановлюються з метою недопущення незбалансованості податкових доходів місцевих бюджетів, необхідних для гарантованого виконання першочергових зобов'язань органів місцевого самоврядування перед населенням (local allocation taxes), фінансових ресурсів, що направляються центральним урядом на користь місцевих урядів (National treasury disbursements), що є певним аналогом міжбюджетних трансфертів і доходів від випуску муніципальних облігацій (local bonds) [30, с. 33].

Разом з тим доходи, які можуть бути використані органами місцевого самоврядування на будь-які цілі, такі як місцеві податки і податки місцевого розподілу, називаються головними доходами (general revenue resources). Для місцевої влади дуже важливо мати у своєму розпорядженні достатні обсяги головних доходів для того, щоб ретельно реалізовувати покладені на них повноваження. У 2019 р. обсяг головних доходів японських місцевих бюджетів (включаючи префектури) становив 56,1%. В цілому головні доходи інакше можна назвати податковими доходами японських місцевих бюджетів, хоча крім вищевказаних податків до складу головних доходів також входять спеціалізовані муніципальні гранти (цільові ресурси), проте їх частка невелика (0,1%).

Частка так званих міжбюджетних трансфертів (National treasury disbursements) в загальному обсязі доходів місцевих бюджетів в Японії (15,2%) в 4 рази менше, ніж в Україні (63,7% станом на 2019 р.), що в свою чергу свідчить про більшу орієнтованість місцевих бюджетів Японії на формування дохідної частини за рахунок власних ресурсів, ніж за рахунок залучених з центрального бюджету [37, с. 15].

Для більшої конкретизації проведеного аналізу необхідно також розглянути структуру доходів бюджетів власне японських муніципалітетів. В цілому структура аналогічна раніше розглянутої структурі доходів щодо загальної сукупності муніципальних утворень Японії (з урахуванням префектур): розподіл часток за дохідними джерелами однаково, відмінності полягають лише в рівні їх значень. Однак при цьому в структурі доходів муніципалітетів з'являється окрема стаття доходів – фінансові ресурси префектур (prefectural disbursements), що направляються до бюджетів муніципалітетів [34, с. 53].

Швейцарія: 39% всіх податкових надходжень йде федеральному уряду; 36% – на соціальне забезпечення; 20% – кантонам і 15% – місцевим органам влади. Швейцарську конфедерацію відрізняє висока децентралізація Федеральної структури, що складається з Федерації, кантонів і комун (місцевих органів влади), між якими розподілена виконавча, законодавча і судова влада. За деякі сфери і функції несуть спільну відповідальність федеральні органи влади і уряду кантонів. Співпраця між різними органами влади може здійснюватися на горизонтальному (між органами одного рівня, наприклад, рівня кантону) або вертикальному (між різними ешелонами влади, наприклад, між федеральною владою і органами влади кантонів) рівнях. Згідно з Конституцією 1848 р., всі рішення приймаються на рівні кантонів, крім тих випадків, коли якісь функції спеціально делеговані центральному уряду. Центральний уряд не контактує безпосередньо з місцевими органами влади.

Аналіз зарубіжної практики показує, що розробка обґрунтованих внутрішньовідомчих бюджетних програм в Україні можлива при створенні законодавчої бази, що регулює особливості формування, критерії розподілу, систему оцінки результативності виконання цих програм. При цьому в рамках внутрішньовідомчих бюджетних програм повинні вирішуватися поточні проблеми на рівні територіальних утворень, пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури, сільського господарства, становленням малого та середнього бізнесу.

Концепція бюджетної програми, виходячи із зарубіжного досвіду, повинна включати наступні основні розділи:

- обґрунтування відповідності розв'язуваної проблеми та цілей програми та пріоритетним завданням соціально-економічного розвитку України [25, с. 8];
- обґрунтування доцільності вирішення проблеми програмно-цільовим методом;
- характеристика і прогноз розвитку сформованої проблемної ситуації в розглянутій сфері без використання програмно-цільового методу;
- можливі варіанти вирішення проблеми, оцінка переваг і ризиків, виникають при різних варіантах вирішення проблеми;
- орієнтовні терміни та етапи вирішення проблеми програмно-цільовим методом;
- пропозиції щодо цілей і завдань програми, цільовим індикаторам і показникам, що дозволяє оцінювати хід реалізації бюджетної програми з року;
- пропозиції щодо обсягів та джерел фінансування бюджетної програми [18, с. 91];
- попередня оцінка очікуваної ефективності та результативності пропонованого варіанту вирішення проблеми;
- пропозиції щодо державних замовникам і розробникам цільової програми;
- пропозиції за основними напрямками фінансування, термінами та етапами реалізації бюджетної програми;
- пропозиції щодо можливих варіантів форм і методів управління реалізацією бюджетної програми.

Для оцінки рівня ефективності бюджетних програм також необхідно розраховувати і аналізувати ряд узагальнюючих показників. Останні в процесі моніторингу можуть застосовуватися до програм, що знаходяться в стадії виконання, так і до частини програм, за якими вже отримано результати від

впровадження та використання програмних розробок. Більш повно судити про масштаби і результативності бюджетних програм дозволяє аналіз динаміки наступних показників: термін окупності суми всіх видів інвестицій, вироблених за впровадженими в даному році результатами програмних розробок, рівень концентрації коштів, що виділяються на реалізацію бюджетних програм, на території регіону; середня кількість виконавців, що беруть участь у реалізації однієї програма [31, с. 205].

Європейська практика показує, що індикативні показники повинні сприяти забезпеченню мінімального виділення фінансових ресурсів з метою максимального досягнення соціальних або економічних ефектів на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Система індикативних показників повинна відображати, по-перше, доцільність формування і виконання бюджетних програм на місцевому рівні; по-друге, сприяти об'єктивному визначенню необхідних фінансових ресурсів для виконання бюджетних програм; по-третє, сприяти вибору пріоритетних інвестиційних програм на місцевому рівні з метою їх повноцінного фінансування, забезпечення якісного надання бюджетних послуг населенню.

Отже, виходячи із зарубіжного досвіду, для ефективного планування витратків місцевих бюджетів потрібно створити законодавчу базу, що регулюватиме особливості формування внутрішньовідомчих бюджетних програм, критерії розподілу та систему оцінки виконання цих програм. Такі зміни сприятимуть вирішенню поточних проблем на рівні територіальних громад та сприятимуть соціально-економічному розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПЛАНУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

2.1 Механізм формування та виконання місцевих бюджетів України

Структура місцевих бюджетів визначається адміністративно-територіальним поділом України. Кожна самостійна адміністративно-територіальна одиниця створює власний бюджет, який є фінансовою основою діяльності місцевих органів влади. Завдяки бюджетній децентралізації розширилася самостійність органів місцевого самоврядування, створилися передумови для процесу об'єднання територіальних громад. Також об'єднані територіальні громади почали володіти додатковими повноваженнями та відповідними фінансовими ресурсами як міста обласного значення. Так, в період 2015-2019рр. в Україні 4698 територіальні громади об'єдналися, приєдналися (42,9% від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015 р.). Проте, 6263 територіальних громад залишаються необ'єднаними (57,1% від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015 р.).

Видаткова частина місцевих бюджетів найяскравіше відображає наслідки економічних і соціальних процесів в країні. Головні сторони діяльності місцевих органів влади – розробка і здійснення планів економічного і соціального розвитку на підвідомчій їм території.

Необхідними умовами стабільності бюджетної системи є відповідність видаткових зобов'язань повноваженням і функціям державної та місцевої влади й оптимальний розподіл бюджетних ресурсів для фінансування таких функцій. Це є можливим, коли встановлені законодавчими та іншими нормативно – правовими актами видаткові зобов'язання забезпечені фінансовими можливостями держави. [3]

Склад та структура доходної частини місцевого бюджету за Бюджетним кодексом України представлена у додатку А даної роботи. Принцип

бюджетування, що закладений в програмно-цільовий метод, дає можливість використовувати бюджетні кошти на конкретні цілі з подальшим отриманням заздалегідь запланованого результату, який після його досягнення в корені міняє положення в екологічній або соціально-економічній сферах. Таким чином, встановлюється прямий зв'язок між виділеними коштами та отриманими конкретним соціально-економічним чи іншим результатом [39, с. 58].

Станом на кінець 2019р доходи місцевих бюджетів України становили 300 229,3 млн грн. Порівняно з 2018 р. доходи збільшились на 36 747,2 тис.грн, і становлять 23,3%.

Таблиця 2.1

Структура доходів місцевих бюджетів України у 2017-2019р.

		Всього, млн грн			Питома вага, відсотків		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
№ з/п	1	2	3	4	5	6	7
1	Доходи місцевих бюджетів	229 495,4	263 482,1	300 229,3	22,6	22,2	23,3
2	Податок та збір на доходи фізичних осіб	110 652,7	138 158,8	165 504,4	59,6	60,1	60,1
3	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	2 471,2	4 821,2	5 278,0	4,8	9,6	10,1
4	Акцизний податок – всього	13 156,0	13 797,4	13 718,5	10,8	10,4	10,0
5	Єдиний податок	23 388,3	29 564,2	35 270,2	97,1	100	100
6	Доходи від власності та підприємницької діяльності	2 340,9	1 860,2	1 630,8	3,2	2,1	1,4
7	Власні надходження бюджетних установ	16 953,6	19 185,6	17 481,3	32,2	29,1	27,5

Джерело: сформовано автором на основі даних [3]

Найбільшу питому вагу в фактичних надходженнях до місцевих бюджетів займають: податок з доходів фізичних осіб — 60,1%, власні надходження бюджетних установ — 27,5 %, єдиний податок — 100%, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів — 10,1%. Реформа міжбюджетних відносин та зміни до податкового законодавства сприяли підвищенню рівня фінансового забезпечення місцевих бюджетів та забезпечили формування нових прогресивних відносин в управлінні бюджетними ресурсами. Проте, в період з 2017-2019р бачимо тенденцію до зменшення частки власних надходжень бюджетних установ на 4,7%. Це свідчить про зменшення впливу місцевих органів самоврядування на наповнення місцевих бюджетів, зменшення розвитку малого та середнього бізнесу територіальних громад.

В цілому, до загального фонду місцевих бюджетів за 2019 рік надійшло 275 млрд грн, або 101,9 відсотка до річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами. Порівняно з відповідним періодом 2018 року надходження збільшилися на 41,1 млрд грн, або на 17,6 відсотка.

Позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є щорічне збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. У 2019 році обсяг капітальних видатків становив 99,8 млрд грн, що на 8,7 млрд грн, або на 9,5 відсотка більше порівняно з відповідним періодом 2018 року.

Частка капітальних видатків у загальному обсязі видатків місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд разом) збільшилась проти 2018 року на 1,6 відсотка та становить 17,6 відсотка (для порівняння: у 2016–2017 роках частка капітальних видатків становила 15,0 відсотків, у 2015 році – 11,5 відсотка, а у 2013 – 2014 роках – лише 6,5 та 6,2 відсотка відповідно).

За 2019 рік із Державного бюджету України до місцевих бюджетів перераховано трансфертів на загальну суму 261,4 млрд грн, у тому числі трансфертів із загального фонду — 245,4 млрд грн, з яких:

- субвенції соціального захисту — 79,3 млрд грн;
- медична субвенція — 56,1 млрд грн;

- освітня субвенція — 70,4 млрд грн;
- базова дотація для забезпечення зміцнення податкової спроможності місцевих бюджетів — 10,4 млрд гривень.

Таблиця 2.2

Структура видатків місцевих бюджетів України у 2017-2019р.

		Всього, млн грн.			Питома вага, відсотків		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
№ з/п	1	2	3	4	5	6	7
1	Видатки місцевих бюджетів	490 123,0	563 277,4	557 530,6	46,4	45,1	40,6
2	Загальнодержавні функції	23 802,4	28 591,9	34 914,8	14,3	14,9	17,2
3	Економічна діяльність	55 883,2	77 160,5	81 854,2	54,3	54,8	53,1
4	Охорона навколишнього природного середовища	2 609,3	3 000,9	3 413,5	35,5	36,4	35,1
5	Житлово-комунальне господарство	27 170,5	30 048,5	34 382,0	99,9	99,0	99,7
6	Охорона здоров'я	85 663,0	93 233,9	89 818,0	83,7	80,5	70,0
7	Духовний та фізичний розвиток	16 444,2	18 886,0	21 583,2	67,6	65,1	68,4
8	Освіта	136 618,5	165 708,0	187 102,1	76,8	78,9	78,4
9	Соціальний захист та соціальне забезпечення	141 282,8	145498,0	103 158,1	49,4	47,0	32,1

Джерело: сформовано автором на основі даних [3]

Видатки місцевих бюджетів у 2019 році становили 557,5 млрд гривень, що на 5,7 млрд гривень менше, ніж у 2018 році. При цьому частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України зменшилася на 4,4 відсоткових пункти і становила 40,6%. Традиційно значну частину видатків

місцевих бюджетів становили видатки на соціально-культурну сферу (72%), з них найбільше видатків спрямовано на освіту (33,6 %), соціальний захист і соціальне забезпечення (18,5 %) та охорону здоров'я (16,1%). Водночас суттєво збільшилися видатки на будівництво і регіональний розвиток (на 32,9%) та житлово-комунальне господарство (на 14,4 %).[27]

Отже, практичне дослідження механізму формування та використання місцевих бюджетів довело, що значна частка фінансових ресурсів залишається у державному бюджеті країни, що знижує значення місцевих бюджетів. Основними джерелами наповнення доходної бази місцевих бюджетів в Україні є закріплені доходи та офіційні трансферти, тому місцевим органам влади необхідно впливати на розвиток бази надходжень закріплених доходів і збільшення частки власних доходів. Зокрема, забезпечувати: підтримку підприємств, що створюють нові робочі місця й збільшують фонд оплати праці; збільшення можливості впливу органів місцевого самоврядування на наповнюваність місцевих бюджетів; застосування режиму жорсткої економії бюджетних коштів; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу.

2.2 Аналіз формування складу і структури видатків місцевого бюджету (на прикладі Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області)

Питання ефективного та раціонального використання місцевих бюджетних ресурсів в умовах їх обмеженості є одним із пріоритетних завдань, що стоять перед органами влади, місцевого самоврядування та всіма учасниками бюджетного процесу [40, с. 245].

Гайсинський район розташований у східній частині Вінницької області на західних схилах Придністровської височини, межуючи з територіями Тростянецького, Іллінецького, Немирівського та Теплицького районів Вінницької області, а також з Черкаською областю. Відстань до обласного центру становить 95 км автошляхом, до м. Київ – 270 км та 497 км залізницею. Адміністративна територія району поділяється на 63 населених пункти. На даний час в районі функціонує 21 місцева рада: Гайсинська районна рада, Гайсинська міська рада та 19 сільських рад.

Станом на 01.01.2019 загальна чисельність населення району становила 56 тис осіб, з них сільське населення – 30,4 тис осіб, міське – 25,6 тис осіб. Площа району становить 1,1 тис кв км, що складає 4,2% від території області.

Перелічимо основні статті видатків місцевого бюджету на соціальний захист досліджуваної об'єднаної територіальної громади (див. додаток К). Кількість людей, що знаходяться на обслуговуванні в територіальному центрі управління праці та соціального захисту населення – 290 чол. Допомога (грошова, натуральна) від виконавчого комітету, сільськогосподарського формування – ТОВ «ПК «Зоря Поділля», МПКВП «Лебідь», – вручили продуктові набори інвалідам війни, учасникам бойових дій; спонсорів – від виконавчого комітету, сільськогосподарського формування, спонсорів – 190 чол. Оформлено і видано субсидій – 380 чол. (в т.ч. на тверде паливо – 74 чол., скраплений газ – 306 чол.). Допомога ДНЗ виконавчого комітету – 20000 грн.

Згідно Паспорту бюджетної програми місцевого бюджету Зятковецької сільської ради на 2019 рік обсяг бюджетних призначень / бюджетних асигнувань склав – 1063823 гривень, у тому числі загального фонду – 1060823 гривень та спеціального фонду – 3000 гривень. Витрати на утримання апарату сільської ради – 1060823 грн. Витрати на утримання одного працівника склали – 212164 грн.

Середній розмір капітальних видатків на 1-го мешканця (без урахування власних надходжень бюджетних установ) Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області склав 1 313,9 грн. Найбільше капітальних видатків у розрахунку на мешканця було проведено у 2019 р. найменше з бюджету у 2017 р. – 402,2 грн. Найвищий рівень дотаційності у 2018 р. становить 42,4%.

За 2019 р. в середньому, питома вага видатків Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області на утримання апарату управління у доходах загального фонду (без урахування трансфертів) становить 27,8%.

В середньому для Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області питома вага заробітної плати у видатках місцевого бюджету загального фонду становить 75,7%. Приріст доходів, що на практиці підтверджує ефективність розпочатих реформ децентралізації фінансових ресурсів держави. Не залишався поза увагою розвиток освітньої та медичної галузей. З метою покращення якості дошкільної освіти протягом 2019 року у Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області наново відкрито 1 дошкільний навчальний заклад з 5 додатковими групами у функціонуючому навчальному закладі, де проведено реконструкцію та капремонт. Витрати на утримання одного вихованця ЗДО у 2016 році становили 10,8 тис грн, у 2017 році – 20,1 тис грн, у 2018 році – 25,0 тис грн, у 2019 році – 26,2 тис грн, які збільшились у 2019 році порівняно з 2016 роком у 2,4 рази або на 142,6%.

Середня вартість харчування однієї дитини в дошкільному виховному

закладі с. Зятківці в день у 2016 році становила 26,08 грн, у 2017 році – 25,40 грн, у 2018 році – 28,33 грн та у 2019 році – 30,80 грн. Безперечно, вартість харчування 1 дітодня впливає на склад та різноманітність продуктового набору.

Таким чином, планові показники видатків на харчування дітей в дошкільному виховному закладі с. Зятківці визначались не у розрахунку до добової потреби на 1 дитину в день, як це передбачено Постановою №1591, а відповідно до фактично виділених обсягів бюджетних коштів. Відтак, видатки на харчування вихованців дошкільного виховного закладу с. Зятківці, визначалися без урахування вартості натурального набору продуктів і не дозволили в повному обсязі забезпечити виконання норм харчування. В середньому виконання норм харчування дітей у дошкільному виховному закладі с. Зятківці становило у 2016 році – 88,6%, у 2017 році – 86,1%, у 2018 році – 85% та у 2019 році – 83,5%.

У 2018 році видатки на продукти харчування збільшилися порівняно з 2016 роком на 696,6 тис грн або на 44,8% і становили 2249,8 тис грн та зменшилися на 363,8 тис грн у 2019 році (або на 16,2%). Відтак, середня вартість харчування на одного учня в загальноосвітній школі с. Зятківці в день була також майже незмінною: у 2016 році – 7,86 грн, у 2017 році – 10,72 грн, у 2018 році – 9,93 грн та у 2019 році – 10,30 грн. Водночас видатки на утримання одного учня в загальноосвітній школі с. Зятківці збільшилися з 11,9 тис грн у 2016 році до 26,8 тис грн у 2019 році або у 2,3 рази та на один клас – з 160,2 тис грн у 2016 році до 554,2 тис грн у 2019 році або у 3,5 рази.

За статистичними даними у 2017 році в Зятковоцькій об'єднаній територіальній громаді Гайсинського району Вінницької області питома вага сільськогосподарських підприємств, що займалися інноваціями становила 5,7%. На інноваційну діяльність ними спрямовано 24,5 тис грн, з них за рахунок власних коштів – 13,5 тис гривень. На інноваційну діяльність було спрямовано 90,8% від загального обсягу витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, пов'язаних з впровадженням інновацій. Питома вага

реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі сільськогосподарської становила 0,1%.

Загалом, впроваджено 7 нових технологічних процесів, в тому числі 2 маловідходних, ресурсозберігаючих; освоєно 7 інноваційних видів продукції, 2 з яких – нові види техніки (машин, устаткування, приладів, апаратів тощо). Освоєно виробництво нових видів продукції наступними підприємствами: ПСП «Скарби Поділля», ППВКФ «Дельта». Проведено модернізацію та технічне переоснащення виробництва сільськогосподарськими підприємствами: ППВКФ «Дельта», СФГ «Еко Агро Дар».

Середня кількість видів адміністративних послуг, що надаються через сільську раду Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області становить 72 послуги. Найбільшу частку адміністративних послуг, які надаються через сільську раду с. Зятківці, займають послуги з реєстрації речових прав на нерухоме майно, реєстрації місця проживання, а також у сфері земельних відносин. Питома вага таких послуг у загальній кількості наданих послуг у 2018 році становила 61,5%. Щоденну роботу сільської ради с. Зятківці забезпечують 7 працівників. Реалізуються заходи, спрямовані на забезпечення надання в приміщеннях сільської ради с. Зятківці супутніх послуг, зокрема щодо здійснення оплати за адміністративні послуги. POS-термінали або термінали програмно-технічних комплексів самообслуговування, які встановлено у сільській раді с. Зятківці значно прискорюють оплату та швидкість оформлення необхідних документів.

За 2018 рік (за попередніми даними) в Зятковецькій об'єднаній територіальній громаді Гайсинського району Вінницької області через систему ProZorro здійснено закупівель на 254 тис грн. З них 36 тис грн – відкриті торги, 132,5 тис. – не конкурентні (оприлюднено звіти про закупівлю). Підтверджена економія становить 37,5 грн гривень. Підсумки роботи за 2018 рік на практиці підтвердили ефективність бюджетної реформи щодо децентралізації фінансових ресурсів в Зятковецькій об'єднаній територіальній громаді Гайсинського району Вінницької області [44, с. 1221].

Так, до загального фонду місцевого бюджету с. Зятківці надійшло податків, зборів та інших обов'язкових платежів (без врахування міжбюджетних трансфертів) на суму 5,4 млн грн, що на 21,4% або на 1,7 млн грн більше у порівнянні з 2017 роком.

Станом на 01.01.2019 року в цілому по видаткам місцевого бюджету с. Зятківці податковий борг до державного та місцевих бюджетів (без урахування податкового боргу платників податків, які перебувають у процедурах банкрутства) становив 243,1 тис грн, в тому числі до місцевого бюджету – 182,1 тис гривень. До початку року обсяг податкового боргу зріс на 10,5% або на 39,1 тис грн в тому числі до місцевого бюджету с. Зятківці на 30,2%. Проте, його обсяги зменшилися до державного бюджету на 1,3%. Основними причинами виникнення податкового боргу є несвоєчасна і не в повному обсязі сплата окремими платниками податків поточних податкових зобов'язань та донарахованих платежів за актами документальних перевірок (внаслідок порушення чинного законодавства).

Загальні видатки місцевого бюджету Зятковоцької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області за 2017 рік виконано в сумі 415,3 тис грн (за рахунок отриманих доходів та вільних залишків коштів, що утворились на 01.01.2017 року), що на 87,8 тис грн або на 38,4% більше, ніж за 2016 рік. Зростання відбулось за рахунок власних доходів, а також за рахунок збільшення обсягу міжбюджетних трансфертів з державного бюджету.

Завдяки вжитим заходам по наповненню доходної частини місцевого бюджету та ефективному використанню бюджетних коштів ОТГ с. Зятківці:

- своєчасно виплачено заробітну плату працівникам бюджетних установ з урахуванням підвищення соціальних стандартів з 1 травня та з 1 грудня 2017 року;
- профінансовано зобов'язання місцевого бюджету села по виплатах: на допомогу сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам [45, с. 217];

- на допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у будинках сімейного типу та прийомних сім'ях; на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг та придбання твердого палива і скрапленого газу. Загальний обсяг цих видатків склав 421,9 тис грн, що більше у порівнянні з 2016 роком на 89,3 тис грн або на 38,6%;
- забезпечено стовідсоткову оплату за спожиті бюджетними установами та організаціями енергоносії та комунальні послуги, проведено оплату видатків на придбання продуктів харчування та медикаментів, інших витрат, що забезпечують виконання бюджетними установами своїх функцій.

У 2017 році з місцевого бюджету ОТГ с. Зятківці значний фінансовий ресурс в сумі 75,0 тис грн використано на видатки розвитку. Це дало можливість провести капітальні ремонти та реконструкції об'єктів соціально-культурної сфери, придбати первинне медичне обладнання, техніку, суттєво зміцнити матеріально-технічну базу закладів освіти в селі [48, с. 62].

Як результат спільного фінансування з державного (обласного) та місцевого бюджету в серпні 2017 року побудовано та введено в експлуатацію перший пусковий комплекс ДНЗ в с. Зятківці.

Загальні видатки місцевого бюджету ОТГ с. Зятківці за 2018 рік виконано в сумі 547,9 тис грн, що на 96,5 тис грн або на 15,8% більше, ніж за 2017 рік. Видатки місцевого бюджету зросли за рахунок власних доходів, вільних залишків коштів, що утворились на 01.01.2018 року, а також за рахунок збільшення обсягу міжбюджетних трансфертів з державного бюджету.

Видатки місцевого бюджету с. Зятківці за 2019 рік виконано в сумі 425,8 тис грн, що становить 81,8% до показника 2018 року. Це пояснюється зменшенням обсягу міжбюджетних трансфертів з державного бюджету.

Проведемо аналіз рівня субвенцій для ОТГ с. Зятківці із обласного бюджету Вінницької області за 2017–2019 рр. (див. додаток Л).

З метою покращення умов надання і доступності медичних послуг в Зятківському лікувальному центрі первинної допомоги проводиться модернізація якості первинної медичної допомоги та розвиток сімейної медицини у центрі первинної медико-санітарної допомоги с. Зятківці.

У 2018 році з обласного бюджету значний фінансовий ресурс в сумі 547,7 тис грн використано на видатки розвитку. Це дало можливість провести капітальні ремонти та реконструкції об'єктів соціально-культурної сфери, зміцнити матеріально-технічну базу закладів освіти.

За рахунок коштів обласного (Вінниця) та місцевого бюджетів (с. Зятківці) проводилась реалізація такого пріоритетного інвестиційного проекту, як будівництво нового лікувально-діагностичного центру первинної медичної допомоги відповідно до сучасних стандартів. Завдяки повному освоєнню виділених коштів в сумі 3,4 млн грн вдалося розпочати будівництво, вийти на рівень 2-го поверху.

Також здійснювалась підтримка й місцевого бюджету ОТГ с. Зятківці. Так, з Вінницького обласного бюджету було виділено 7,6 млн грн на придбання шкільного автобусу для перевозки учнів, а також перевезення школярів з обмеженою здатністю до пересування до закладів освіти.

Середньомісячна заробітна плата працівників сільської ради с. Зятківці за 2019 рік збільшилась на 13,5% (або 1006,0 грн) в порівнянні з 2018 роком та становить 8465,0 грн, що в 4,2 рази перевищує встановлений прожитковий мінімум для працездатних осіб і у 2 рази – розмір мінімальної заробітної плати.

Так, на прикладі Зятковецької територіальної громади, розкрито значимість реформи децентралізації місцевих бюджетів. За період 2017-2019рр, завдяки вжитим заходам по наповненню дохідної частини місцевого бюджету та ефективності використання бюджетних коштів ОТГ с.Зятківці: побудовано та введено в експлуатацію перший ДНЗ, проведено капітальні ремонти та реконструкції об'єктів соціально-культурної сфери, придбано первинне медичне обладнання, техніку, зміцнено матеріально-технічну базу закладів освіти.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

3.1. Програмно-цільовий метод бюджетного планування у формуванні видатків місцевих бюджетів

У контексті інноваційного управління ресурсами місцевого бюджету регіону програмно-цільовий метод досліджувала В. Н. Білопольська. Я. М. Казюк вивчала програмно-цільовий метод як механізм управління місцевими бюджетними ресурсами на рівні місцевого самоврядування. В. М. Опарін розглядав цей метод в контексті виконання місцевих бюджетних програм, орієнтованих на кінцевий результат, а Л. В. Лисяк – з позиції ефективності використання коштів місцевих бюджетів. Л. Є. Кльоц досліджувала застосування програмно-цільового методу для досягнення ефективності та результатів, які необхідні в державному секторі при використанні місцевих бюджетних ресурсів. В. М. Федосов зосереджував увагу на можливостях місцевого бюджету (існуючих ресурсах) і найефективнішому їх використанні з метою отримання конкретних результатів [49, с. 202].

Застосування в бюджетному процесі програмно-цільового методу передбачено ст. 20 БКУ, проте дослідження показало, що цей, самий прогресивний і ефективний, метод управління місцевим бюджетом має певні проблеми з повноцінним впровадженням, оскільки учасники бюджетного процесу в повному обсязі виконують положення БКУ, інші нормативно-правові акти, що регулюють порядок підготовки бюджетних програм, визначення мети, затвердження паспортів і т. п.

Основним питанням, що постає перед територіальними громадами на даний час є фінансове забезпечення виконання програм, віднесених до повноважень органів влади місцевого рівня. Для системи місцевих фінансів України була характерна недостатність доходної бази місцевих бюджетів та наявність суттєвих проблем, які гальмують її нарощування внаслідок

недосконалості бюджетного законодавства та недостатньої урегульованості міжбюджетних відносин [52, с. 156].

Дослідження практичного застосування програмно-цільового методу в бюджетну систему України свідчить, що іноді формат розробки, затвердження і сам аналіз впливу виконання бюджетних програм на кінцевий результат не відповідають ідеології програмно-цільового методу. Пояснюється це недостатнім рівнем знань, навичок і невисокою зацікавленістю розробників бюджетних програм в кінцевому підсумку. Тим часом, згідно з положеннями БКУ (ст. 2, п. 4), саме досягнення єдиної мети щодо виконання завдань і отримання очікуваного результату є основою бюджетної програми [50, с. 105].

Програмно-цільовий метод управління бюджетом передбачає моніторинг та оцінку результатів виконання бюджетних програм головними розпорядниками коштів. Кожна бюджетна програма, згідно програмно-цільового методу, повинна бути націлена на досягнення результату, наприклад екологічного або соціально-економічного. Показники результативності, такі як напряму, мета і завдання діяльності, чітко прописуються в паспорті місцевої бюджетної програми. Якщо в ньому вони не вказані, то це в подальшому негативно позначиться на оцінці ефективності виконання бюджетної програми. Крім того, виникне ризик невиконання самим бюджетної програми та поставлених в ній завдань.

Основою програмно-цільового методу служить бюджетне планування, оскільки від нього залежать доцільність бюджету, його реалістичність і якість виконання. Необґрунтований бюджет не може бути ефективним, тим більше – вирішувати нагальні проблеми, сприяти стабілізації фінансової системи і забезпечувати економічне зростання. У зв'язку з цим всі майбутні проблеми бюджету, взаємозв'язки в ланках бюджетної системи повинні вирішуватися не в процесі його виконання, а на стадії планування. (див. додаток Й) [51, с. 303].

Перелік існуючих проблем вказує на необхідність перебудови бюджетного процесу в напрямі формування конкуренції серед головних розпорядників коштів за отримання ними бюджетних ресурсів, створення

системи моніторингу та оцінки за результатами виконання бюджетних програм, посилення відповідальності виконавців за неефективне використання бюджетних коштів, запровадження дієвих механізмів стимулювання органів влади (в особі їх керівників) до пошуку резервів, альтернативних джерел фінансування і підвищення ефективності використання місцевих бюджетних коштів.

Однією з причин стримування повноцінного впровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі є відсутність цілого ряду громадських інститутів (економічних, соціальних, правових), властивих західним демократіям, а саме: незалежного громадського контролю, активної участі населення в бюджетному процесі, прозорості бюджетної системи, відкритих механізмів формування та використання бюджетних коштів і т. п. [53, с. 11]

На даному етапі соціально-економічного розвитку (при існуванні недосконалого механізму впровадження програмно-цільового методу, а іноді ігноруванні учасниками бюджетного процесу його принципів і норм) ми спостерігаємо протиріччя, які виникають між існуючими економічними інститутами (які дісталися від старої економічної системи) і зовнішнім середовищем, сучасним суспільством з його вимогами.

Результати нашого дослідження на прикладі видатків місцевого бюджету Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області показали, що програмно-цільовий метод, який фактично запроваджено в Україні на всіх рівнях влади, має певні проблеми в реалізації через недотримання учасниками бюджетного процесу положень Бюджетного кодексу України, інших нормативно-правових актів, що негативно впливає на повноту його застосування. Причиною цього, на наш погляд, є нестача інструментів впливу на порушників бюджетного законодавства.

Безумовно, програмно-цільовий метод є найбільш прогресивний метод бюджетування; це логічний, послідовний і зрозумілий спосіб використання бюджетних коштів, який забезпечує контроль над прозорістю дій влади в бюджетному процесі і створює передумови для економічного зростання і

підвищення добробуту населення. метод дозволяє переводити бюджетні кошти на більш перспективні напрямки діяльності, зміцнювати основи економічної політики і місцевого самоврядування, досягати кращих показників в різних галузях економіки і соціальної сфери. У той же час він не може бути панацеєю від усіх проблем, але його актуальність, особливо в нинішніх складних умовах соціально-економічного розвитку та євроінтеграційних намірів України, досить висока і не викликає сумнівів [55, с. 229].

Повноцінна імплементація програмно-цільового методу можлива за рахунок паралельного впровадження інституційних змін в бюджетній сфері і формування демократичних, економіко-соціальних інститутів, які зможуть змінити інститут бюджету, інституційний устрій та інституційну середу, а також забезпечити гармонізацію взаємин в рамках бюджетної системи. Інституційні зміни повинні відповідати сучасним глобалізаційним і внутрішнім викликам, вимогам і бажанням суспільства.

3.2. Удосконалення механізму планування та виконання видатків місцевого бюджету

Як ми вже сказали вище, важливим елементом удосконалення бюджетного планування на місцевому рівні, на нашу думку, є доступність інформації. Зазвичай інформація про планування видатків місцевих бюджетів або відсутня взагалі, або подана на офіційних сайтах головних розпорядників коштів у неповному та незрозумілому для зовнішніх користувачів форматі. Зокрема, на нашу думку, для вирішення проблем виконання місцевого бюджету ОТГ с. Зятківці необхідно [56, с. 54]:

- підвищити частку їх власних доходів, що, можливо, за рахунок реформування системи місцевих податків, зокрема, запровадження нових платежів (податку на нерухомість), а також вдосконалення механізмів справляння чинних податків і зборів, що є джерелом доходів місцевих бюджетів;
- реформувати систему міжбюджетних трансфертів шляхом ліквідації субвенцій та повсюдного запровадження дотацій;
- упорядкувати перелік видатків місцевих бюджетів на виконання делегованих та власних повноважень;
- спрямувати зусилля місцевої влади на розвиток малого підприємництва в регіонах, зростання обсягів виробництва та підвищення рівня зайнятості;
- посилити контроль за цільовим використанням бюджетних коштів;
- забезпечити більш чітке розмежування повноважень щодо фінансування витрат з місцевих бюджетів різних рівнів;
- розширити права місцевих бюджетів стосовно проведення бюджетних запозичень;
- оновлення фінансових нормативів бюджетної забезпеченості по кожній галузі бюджетної сфери з урахуванням соціально-економічної ситуації та існуючої мережі бюджетних установ;
- підвищити фінансову спроможність місцевого самоврядування шляхом внесення змін до бюджетного та податкового законодавства в частині

закріплення за місцевими бюджетами додаткових дохідних джерел та підвищення ефективності місцевих податків та зборів;

- забезпечити повне фінансування з Державного бюджету державних цільових програм місцевого розвитку, в першу чергу щодо розвитку малих міст [59, с. 7];
- забезпечити своєчасність фінансових компенсацій місцевим бюджетам в частині гарантованих державою пільг соціального та податкового характеру;
- посилити адресність допомоги та здійснити монетизацію пільг соціального характеру;
- спростити процедури казначейського обслуговування органів місцевого самоврядування та порядку реєстрації фінансових зобов'язань в органах Державної казначейської служби.

Вважаємо за потрібне на законодавчому рівні затвердити вимоги щодо інтерфейсу, складових, вмісту та наповнення електронних ресурсів місцевих органів влади щодо планування, фінансування видатків місцевих бюджетів та оцінки ефективності даних процесів у вигляді, доступному для розуміння пересічному мешканцеві громади, району чи регіону. Ще одним напрямом удосконалення бюджетного планування на місцях, є участь громадськості у бюджетному процесі, проведення громадських слухань щодо визначення основних пріоритетів розвитку адміністративно-територіальних одиниць та оцінки населенням процесу ефективності прогнозів щодо використання бюджетних коштів за попередні періоди [61, с. 104].

Використання громадських слухань не як формальних зборів задля обміну інформацією, а як засобу впливу на рішення влади сприятиме підвищенню ефективності планування видатків місцевих бюджетів та виступатиме елементом реальної демократії. Варто зауважити, що не зважаючи на понад десятилітню практику впровадження програмно-цільового методу у бюджетний процес, на даному етапі відсутня достатня нормативно-правова база

щодо планування напрямів використання відповідних місцевих фінансових ресурсів. Не стала виключенням і Концепція реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні, оскільки, не зважаючи на широту означених реформ, на нашу думку, у даному документі відсутня чітко прописана методика їх проведення. Тому вважаємо за необхідне удосконалити правову основу застосування програмно-цільового методу як один із напрямів підвищення ефективності планування видатків місцевих бюджетів.

Окрім цього, особливу увагу слід звернути на контроль та моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ с. Зятківці, Гайсинського району, адже він повинен здійснюватись як відповідними органами влади, так і громадськістю за кожним етапом бюджетного планування. Зарубіжна теорія і практика впровадження програмно-цільового методу свідчить про важливість контролю в системі планування видатків місцевих бюджетів як засобу оцінки ефективності передбачення напрямів діяльності учасників бюджетного процесу у окремих адміністративно-територіальних одиницях на основі аналізу використання фінансових активів в минулому [62, с. 35]. Крім цього, дієвим засобом є і моніторинг, оскільки при його використанні існує можливість якнайшвидшого виявлення відхилення від планових показників, а також попередження фінансування неефективних бюджетних програм.

В умовах наявності обмеженої кількості бюджетних ресурсів передумовою ефективного середньострокового планування місцевого бюджету ОТГ с. Зятківці, Гайсинського району, стане запровадження бюджетних обмежень через установлення граничних розмірів видатків для всіх головних розпорядників бюджетних коштів. Основу розподілу граничних розмірів мають складати попередні прогнози вартості існуючих бюджетних програм з урахуванням державної стратегії. Перевагою впровадження планування середньострокових граничних обсягів є те, що головні розпорядники коштів показуватимуть не бажаний ними обсяг видатків, який не підтверджений

наявними ресурсами, а більш реальну картину витратів у середньостроковій перспективі [64, с. 49].

На нашу думку, саме існування таких обмежень, що виходять із прогнозованих ресурсів і середньострокової політики органів влади, змусить головних розпорядників коштів виділити найбільш пріоритетний напрям своєї діяльності. Разом із тим слід зазначити, що граничні обсяги на середньострокову перспективу є умовними, оскільки вони будуть коригуватися щороку, виходячи зі зміни економічної ситуації, зміни політики уряду, а також залежатимуть від пріоритетів і структурних змін у витатках головних розпорядників та якості обґрунтування ними оцінок своїх прогнозних витратів.

З огляду на вищенаведене вважаємо, що удосконалення системи організації планування витратів місцевого бюджету с. Зятківці, Гайсинського району при соціальній орієнтації економіки України є необхідною умовою досягнення стабільності як в короткостроковому, так і у довготривалому періоді. Тому необхідність застосування середньострокового бюджетного планування очевидна, воно дозволить учасникам бюджетного процесу узгодити політику розвитку у сфері бюджетування безпосередньо, перейшовши до формування довготермінової бюджетної політики. Окрім цього, процес планування витратів місцевого бюджету с. Зятківці, Гайсинського району за програмно-цільовим методом повинен носити імітаційно-сценарний характер, тобто крім основного бюджету, повинен розроблятися в залежності від очікуваного розвитку подій «оптимістичний» і «песимістичний» план бюджет щодо передбачення напрямів використання коштів бюджету на місцях [65, с. 186].

Також на основі середньострокового планування місцевого бюджету с. Зятківці, Гайсинського району необхідно окреслити коло проблем, що можуть виникнути протягом середньострокового періоду, та заходи для їх подолання у короткі терміни. Ще однією передумовою удосконалення бюджетного планування є систематизація бюджетних програм. Зокрема, нагальною є необхідність постійного функціонування та можливості вільного доступу до

програмного довідника місцевого бюджету с. Зятківці, Гайсинського району, який є сукупністю зведених коротких характеристик бюджетних програм щодо її спрямованості, структури, терміну виконання; розпорядника коштів, обсягів та джерел фінансування тощо [66, с. 19].

З метою покращення фінансового забезпечення житлового будівництва в ОТГ важливо комплексно реалізовувати наступні заходи:

- використання податку на нерухомість у складі джерел фінансового забезпечення будівництва соціального та реконструкції застарілого житла. При цьому має реалізовуватися принцип всеосяжності – платять всі певний відсоток від вартості нерухомості. Це потребує досконалих механізмів застосування оцінки вартості житла, визначення об'єктів оподаткування;
- стимулювання процесів застосування фінансового лізингу у процесі будівництва житла за рахунок підприємств та організацій, використання механізму проектного фінансування житлового будівництва для зниження фінансових ризиків, використання механізмів компенсації відсоткових ставок, пільгового кредитування, надання субсидій [69, с. 45].

Також вважаємо за необхідне удосконалити результативні показники, оскільки зміст тих, які використовуються на даний момент для оцінювання ефективності планування та виконання бюджетних програм, не відповідає ні суті, ні вимогам програмно-цільового методу. Зокрема, необхідно змінити натуралістичний підхід у плануванні показників затрат; розширити перелік показників продукту шляхом зарахування до них усіх, хто отримав найбільшу вигоду від наданих їм послуг; розраховувати показники ефективності бюджетних програм як відношення інтегрального показника ефекту до витрат на його досягнення; ввести як обов'язкові показники якості для усіх бюджетних програм. Це дозволить визначати результативність їх реалізації і пріоритетні напрями витрачання бюджетних коштів. Застосування усіх вищезгаданих заходів сприятиме удосконаленню місцевого самоврядування, наданню якісних

суспільних послуг, ефективному використанню бюджетних коштів, встановленню народовладдя [68, с. 92].

ВИСНОВКИ

1. Видатки місцевих бюджетів займають особливе місце в системі державних видатків, адже виступають важливим аспектом в оцінці ступеня фінансового, соціального, культурного розвитку регіонів.
2. Європейська практика показує, що індикативні показники бюджетних програм повинні максимально забезпечувати вирішення поточних проблем на рівні територіальних громад, що пов'язані з розвитком малого та середнього бізнесу, сільського господарства. Проте, для ефективного створення бюджетних програм, потрібно створити законодавчу базу, що регулюватиме особливості формування внутрішньовідомчих бюджетних програм, критерії розподілу та систему оцінки виконання цих програм.
3. У 2019р. частка видатків місцевих бюджетів зросла, проте значна частка фінансових ресурсів залишається у державному бюджеті країни. Це знижує значення місцевих бюджетів. Найбільшу питому вагу в фактичних надходженнях до місцевих бюджетів займають податкові надходження та міжбюджетні трансферти. Значну частину видатків місцевих бюджетів становлять видатки на соціально-культурну сферу (72%), з них найбільше видатків спрямовано на освіту (33,6 %), соціальний захист і соціальне забезпечення (18,5 %) та охорону здоров'я (16,1%). Водночас суттєво збільшилися видатки на будівництво і регіональний розвиток (на 32,9%) та житлово-комунальне господарство (на 14,4 %). Таким чином, для соціально-економічного розвитку місцевих бюджетів України, необхідно збільшити частку власних надходжень бюджетів територіальних громад. Дисбаланс між дохідною і видатковою частинами бюджетів пояснюється також і тим, що в сучасних умовах відбуваються два протилежних процеси: перший – це спад виробництва, що призводить до скорочення дохідної частини місцевих бюджетів, за неконтрольованого росту заробітної плати, при цьому, посилюється інфляція і зростають ринкові ціни; другий – необхідність збільшення видатків на соціальні програми за обмеженості бюджетних асигнувань

для їх фінансування. У такій ситуації збалансувати доходи і видатки бюджетів і тим самим домогтися фінансової стабільності в регіонах України стає практично нездійсненим завданням. Саме тому, перерозподіл доходів між бюджетами одного рівня доцільно було б здійснювати з урахуванням податкової сили територій та мінімального рівня, до якого повинні вирівнюватися фінансові можливості цих територій.

4. На прикладі Зятковецької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району Вінницької області проведено оцінку виконання видаткової частини місцевого бюджету. З початком реформи децентралізації, в період 2017-2019рр. в с. Зятківці побудовано та введено в експлуатацію перший ДНЗ, проведено капітальні ремонти та реконструкції об'єктів соціально-культурної сфери, придбано первинне медичне обладнання, техніку, зміцнено матеріально-технічну базу закладів освіти. Таким чином, результати виконання видаткової частини місцевого бюджету Зятковецької ОТГ вказують на соціальне спрямування видатків та реалізацію пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку та ефективності використання бюджетних коштів.
5. Програмно-цільовий метод як метод формування та планування видатків місцевих бюджетів України є найбільш прогресивним методом бюджетування, адже показує логічний, послідовний, і зрозумілий спосіб використання бюджетних коштів.
6. Аналіз середньострокового планування місцевого бюджету с.Зятківці показав, що використання програмно-цільового методу для ефективного управління видатками не достатньо. Необхідно удосконалення системи організації планування та використання видатків місцевих бюджетів. Систематизація бюджетних програм забезпечить вільний доступ до програмного довідника місцевого бюджету с.Зятківці Гайсинського району, що дасть змогу у вільному доступі ознайомитися з короткою характеристикою бюджетних програм щодо їх спрямованості, структури,

терміну виконання, розпорядника коштів, обсягів та джерел фінансування, тощо. Це дасть змогу посилити контроль за використанням видатків з боку населення. Також необхідним є застосування середньострокового бюджетного планування, що дасть змогу головним розпорядникам виділити кошти на більш пріоритетний напрям своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. № 538 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/538_2002_%D1%8. (дата звернення: 25.09.2020).
2. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>. (дата звернення: 12.08.2020).
3. Про звіт про виконання Закону України "Про Державний бюджет України на 2019 рік" від 18.06.2020 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722-20#Text>
4. Єдиний веб-портал використання публічних коштів: Spending. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spending.gov.ua/new/disposers/04330102/reports>
5. Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/6-2015/06_2015.pdf
6. Білопольська В. М., Чурікова К. О. Стратегія інноваційного управління ресурсами бюджету регіону: моногр.; [за ред. П. В. Єгорова]. – Донецьк: ТОВ «Східний видавничий дім», 2016. – 268 с.
7. Богачов С. Проблеми й перспективи формування місцевих бюджетів у великих містах (у світлі реформування податково-бюджетного законодавства України) / С. Богачов // Схід. – 2018. – № 1. – С. 8–12.
8. Буряченко А. Є. Функціональна децентралізація та вдосконалення системи бюджетних відносин / А. Є. Буряченко // Фінанси України. – 2016. – № 2. – С. 19–29.
9. Бюджетна система: Навчальний посібник / Баранова В. Г., Дубовик О. Ю. – Одеса: Видавництво Бартенєва, 2015. – 392 с.

10. Бюджетна система. Практикум: навч. посіб. [Електронний ресурс] / За наук. ред. проф. В. М. Федосова. – Кондратюк С. Я. – К.: КНЕУ, 2015. – 454 с.
11. Бюджетна система: тенденції розвитку / [В. М. Мазярчук та ін.]; під ред. В. М. Мазярчука. – Київ: «ФОП Лопатіна О. О.», – 2019. – 384 с.
12. Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років // Галузевий моніторинг. – №9. – Режим доступу: <http://dialogueauc.org.ua/sites/all/sites/dialogueauc.org.ua/files/files/mon9.pdf>. (дата звернення: 12.08.2020).
13. Бюджетна система України : рек. покажч. літ. / уклад. . А. А. Ястремська ; за ред. О. Г. Пустова, Д. В. Ткаченко. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – 68 с.
14. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: Монографія / Л. В. Лисяк. – Дніпропетровськ: ДДФА, – 2015. – 396 с.
15. Варналій З. С., Бугай Т. В. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: моногр. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 271 с.
16. Васильєва Н. В. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади / Н. В. Васильєва. – К.: – 2017. – 119 с.
17. Гапонюк М. А. Місцеві фінанси: навч. – метод. посібник / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта. – К.: КНЕУ, 2015. – 184 с.
18. Глущенко В. В., Лаврик О. Л. Фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах децентралізації в Україні: моногр.; [за ред. В. В. Глущенка]. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, – 2015. – 236 с.
19. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О. В., – Одеса: ВМВ, – 2016. – 272 с.
20. Дема Д. І., Фещенко Н. М. Бюджетна система: навч посібник / Д. І. Дема, Н. М. Фещенко. – Житомир: ЖитНАУ, 2015. – 500 с.

21. Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / Т. М. Дерун. – К.: АМУ, 2015. – 40 с.
22. Дем'янишин В. Г. Виконання бюджету [Текст] / В. Г. Дем'янишин // Бюджетний менеджмент. – Тернопіль: Крок, – 2015. – С. 225–270.
23. Децентралізація. Місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад: фін. – аналіт. матеріали / Каб. Міністрів України, М-во регіон. розвитку, буд-ва та ЖКГ України. – К., – 2016. – 190 с.
24. Дробот І. О. Реформування системи місцевого управління [Електронний ресурс] / І. О. Дробот, І. В. Шуляр. – Режим доступу: <http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/11diouz.pdf>. (дата звернення: 24.09.2020).
25. Жухина Е. В. Світовий досвід формування місцевих бюджетів / Е. В. Жухина, А. В. Скрипаль // Сталий розвиток муніципальних утворень: питання фінансів та методології управління. – М.: Фінансовий університет, 2015. – С. 69–70.
26. Зайчикова В. В. Удосконалення бюджетного законодавства в контексті європейського досвіду скорочення дефіциту бюджету: бюджетна політика // Фінанси України: науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал МФУ / М-во фінансів України. – Київ, 2015. – № 5 (156). – С. 56–67.
27. Зубенко В. В., Самчинська І. В. Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні – К.: Нора-Друк, 2015. – 32 с.
28. Ибрагимова Н. А. Дотационность местных бюджетов как детерминанта инновационного развития предприятий / Н. А. Ибрагимова // Актуальные направления научных исследований XXI века. – № 5. – Ч. 3. – Воронеж: ВГЛТА, 2015 – 480 с.
29. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2019 рік.// Урядовий кур'єр – Київ, 2020 - №38(6652). Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/media/files/2020-2/%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE.pdf>

30. Кавиршина В. А. формування місцевих бюджетів: зарубіжний досвід та Українські реалії // Економіка та право. – 2015. – № 3 (42). – С. 32–39.
31. Кириленко О. П. Досягнення стратегічних орієнтирів удосконалення міжбюджетних відносин в Україні / О. П. Кириленко // Фінанси України. – 2016. – № 8. – С. 19–28.
32. Ковбасюк Ю. В., В. А. Гошовська Децентралізація влади в Україні : зб. навч.-метод. матеріалів / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2015. – 372 с.
33. Кондратюк С. Я. Раціоналізація видатків державного і місцевих бюджетів в Україні [Текст] / С. Я. Кондратюк // Фінанси, облік і аудит. – 2015. – Вип. 2 (24). – С. 51–64.
34. Костирко Л.А., Велентейчик Н.Ю. К 72 Механізм регулювання міжбюджетних відносин в Україні: пріоритети, інструменти, перспективи: монографія / Л.А. Костирко, Н.Ю. Велентейчик. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2016. – 280 с.
35. Лисяк Л. В. Ефективність використання коштів місцевих бюджетів України / Л. В. Лисяк, К. М. Роменська. – Дніпропетровськ: УМСФ, 2015. – 232 с.
36. Лютий І. О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2018. – № 12. – С. 13–19.
37. Мигович Т. М. Удосконалення механізму бюджетного планування в контексті реформи місцевого самоврядування / Т. М. Мигович // Соц. – ек. проблеми сучас. періоду України, 2014, Вип. 3 (107). – С. 538–547.
38. Медведкова Н. С. Шляхи вдосконалення бюджетних інструментів підтримки суб'єктів господарської діяльності в Україні // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія: Економіка. – 2015. №2 (167). – С. 57–66.
39. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д. е.н., проф. О. П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 360 с.

40. М'яковський А. І. Бюджетний кодекс України в контексті бюджетної реформи / А. І. М'яковський // Фінанси України. – 2015. – № 8. – С. 3–18.
41. Неустроєв А. Н. Реформи місцевого самоврядування Японії: порівняльний аналіз // Економіка, Соціологія і право. – 2015. – № 11. – С. 101–105.
42. Нехайчук Ю. С. Зарубіжний досвід оптимізації дефіциту бюджету муніципальних утворень // Інноваційна наука. – 2017. – Т. 1. – № 3. – С. 197.
43. Орлова Е. В. Методи забезпечення фінансово-бюджетної спроможності муніципальних утворень / Е. В. Орлова // Економіка і підприємництво. – 2017. – № 5–2 (82–2). – С. 1220–1229.
44. Осіпова О. В. Запровадження програмно-цільового методу бюджетування на місцевому рівні [Текст] / О. В. Осіпова // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади. – Полтава: ПолтНТУ. – 2015. – С. 216–218.
45. Павлюк К. В. Формування доходів місцевих бюджетів / К. В. Павлюк // Фінанси України. – 2016. – С. 24–37.
46. Пархоменко А. Ю. Місцеві бюджети як складова бюджетної системи України [Текст] / А. Ю. Пархоменко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2015. – №4. – С. 361–371.
47. Пелехатий А. О., Квасній О. Р. Фінансове забезпечення місцевих бюджетів як інструмент регіонального розвитку // Економіка України в умовах сучасних геополітичних трансформацій. – Львів: ЛКА, – 2015. – С. 140–142.
48. Раделицький Ю. О. Місцеві бюджети в умовах поглиблення фінансової децентралізації в Україні. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, – 2018. – 312 с.
49. Раделицький Ю. О., Квасній О. Р. Формування місцевих бюджетів на території сучасної України // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – Вип. 5 (121). – С. 104–110.

50. Раделицький Ю. О., Ковалюк О. М. Моделі формування систем місцевих бюджетів в країнах Європи // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2017. – Вип. 54. – С. 302–308.

51. Раделицький Ю. О. Податкові надходження як ключова складова наповнення місцевих бюджетів // Науковий вісник ЛНУ ім. І. Франка. – 2017. – Вип. 37. – Т. 2. – С. 155–164.

52. Раделицький Ю. О. Особливості формування видатків місцевих бюджетів в напрямку забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць // Науковий журнал: Ефективна економіка. – 2019. – № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення: 25.09.2020).

53. Раделицький Ю. О. Розвиток місцевих бюджетів у країнах Євроейського Союзу // Научный диспут: вопросы экономики и финансов. – Харьков-Вена-Лондон: Интернаука, – 2019. – С. 63–64.

54. Савчук Н. В. Бюджетні пріоритети демократичного суспільства: світова теорія і практика: автореф. дис. док. екон. наук. – К., – 2015. – 32 с.

55. Сальникова Т. В. Удосконалення механізму фінансового забезпечення житлового будівництва в Україні / Т. В. Сальникова // Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2016. – №3 (39). – С. 141–146.

56. Солук О. Б. Актуальні проблеми та напрями модернізації системи державного фінансового контролю в Україні // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. – 2016. – № 4. – С. 103–105.

57. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. – Харків: Фактор, 2017. – 128 с.

58. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науковопрактичної Інтернет – конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. – 771 с. – 116.

59. Токаева С. К., Кисиев З. Э. Проблемы формирования местных бюджетов // Научные известия. – 2016. – № 4. – С. 48–51.
60. Трещов М. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять збірник наукових праць [Текст] / М. Трещов, А. Мунько // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 42. – С. 183–190.
61. Усков І. В. Зарубіжний досвід забезпечення фінансової самостійності муніципальних органів влади [Електронний ресурс] / І. В. Усков // Управління економічними системами: електронний науковий журнал. – 2015. – № 1 (73). – С. 17–25.
62. Фінансові інструменти регіонального розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (28 жовт. 2016 р.). – Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2016. – 144 с.
63. Чугунов І. Я. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни / І. Я. Чугунов, І. М. Ігнатюк // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. – 2016. – № 28 / 1. – С. 217–226.
64. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна стратегія в умовах економічних перетворень. Вісник КНТЕУ. 2018. № 5. С. 5—18.
65. Шобей Л. Г., Волк Д. О. Программно-целевой метод бюджетного планирования в государственном финансовом управлении регионом // *Studia Humanitatis Borealis*. – 2016. – № 2. – С. 91–100.
66. Щербина І. Ф., Зубенко В.В. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу / І. Ф. Щербина, В. В. Зубенко. Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження. – К.: Нора-друк, 2016. – 100 с.
67. Яковченко Д. М., Насібова О. В. Сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів України – Харків: електронне наукове видання «Ефективна економіка» - 2018 - №10- 7с.

68. Янгиров А. В., Яндимирова А. А. Зарубежный опыт обеспечения устойчивости и сбалансированности местных бюджетов // Экономика, предпринимательство и право. – 2017. – Т. 7. – № 1. – С. 43–48.

ДОДАТКИ

Додаток А

Склад та структура доходної частини місцевого бюджету за Бюджетним Кодексом України

Джерело: сформовано автором на основі даних [13]

Додаток Б

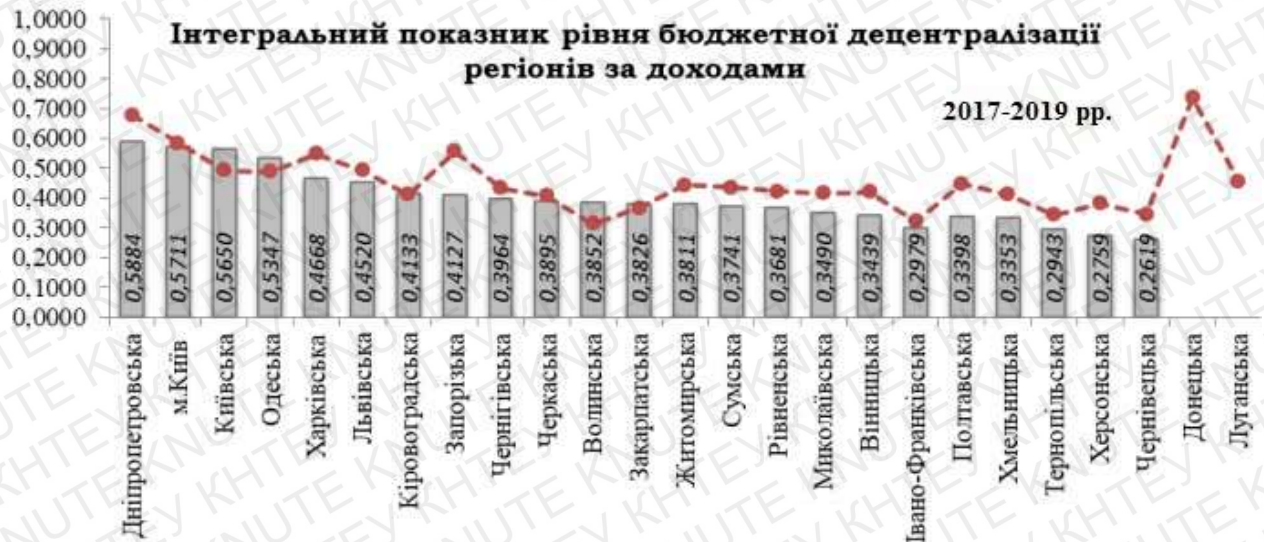
Суб'єкти управління видатками місцевих бюджетів

Джерело: сформовано автором на основі даних [35]

Додаток В

Інтегральний показник рівня бюджетної децентралізації за доходами в 2017–2019 рр.

Джерело: сформовано автором на основі даних [67,4]

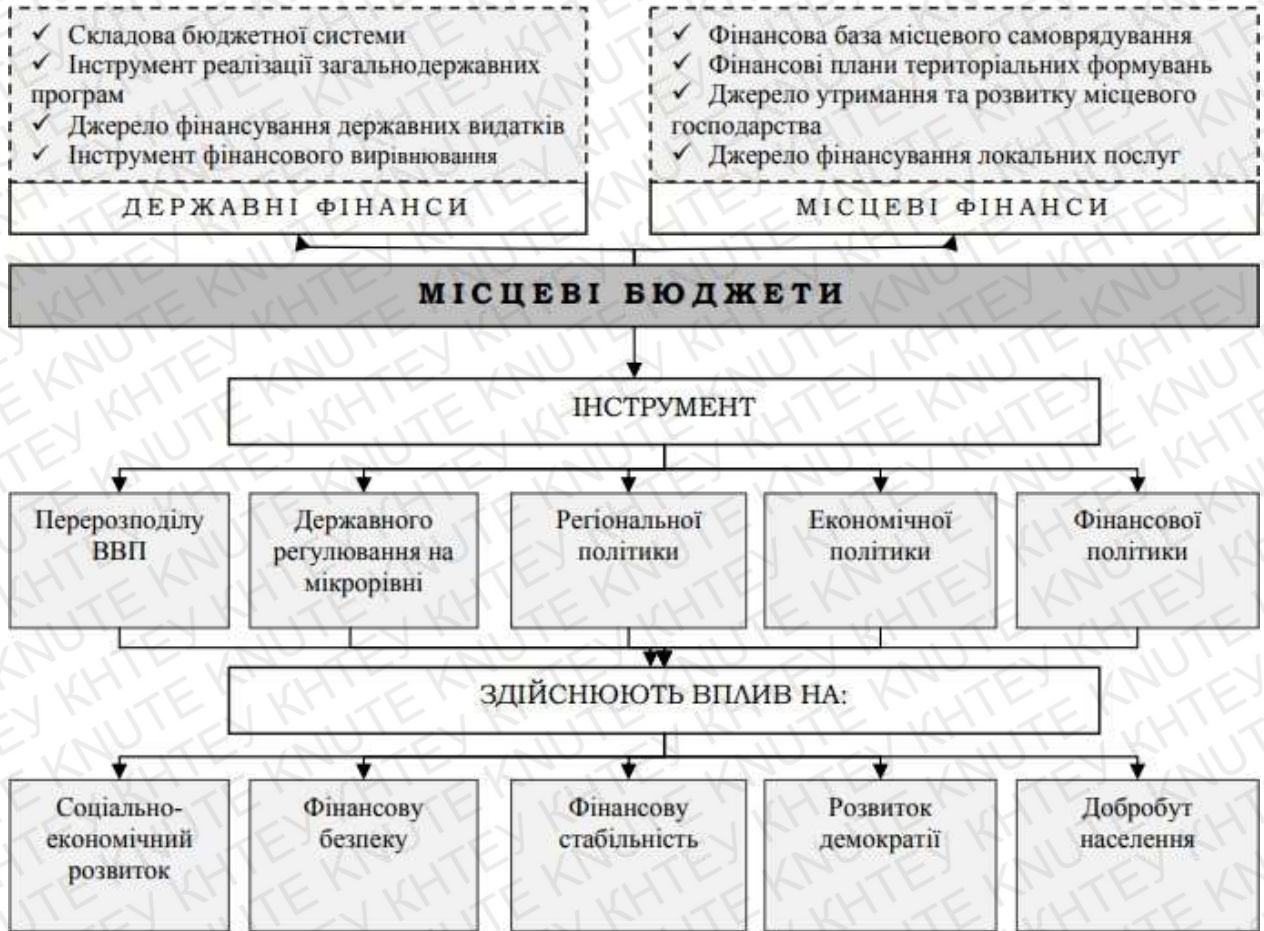
Додаток Г

Механізм посилення фінансової самостійності місцевих органів влади

Джерело: сформовано автором на основі даних [39]

Соціально-економічна роль місцевих бюджетів

Джерело: сформовано автором на основі даних [41]

**Інтегральний показник рівня бюджетної децентралізації за
видатками в 2017–2019 рр.**

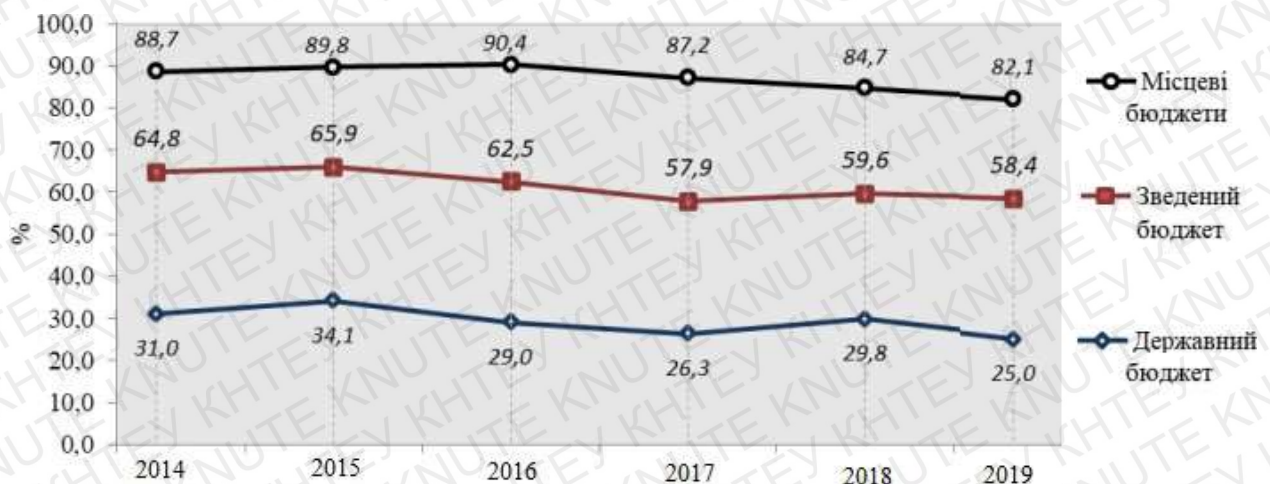
Джерело: сформовано автором на основі даних [67,4]

Методологічні основи діагностики рівня бюджетної децентралізації регіону

Джерело: сформовано автором на основі даних [37]

Динаміка частки соціальних видатків зведеного, державного та місцевих бюджетів України, 2014–2019 рр.

Джерело: сформовано автором на основі даних [3]

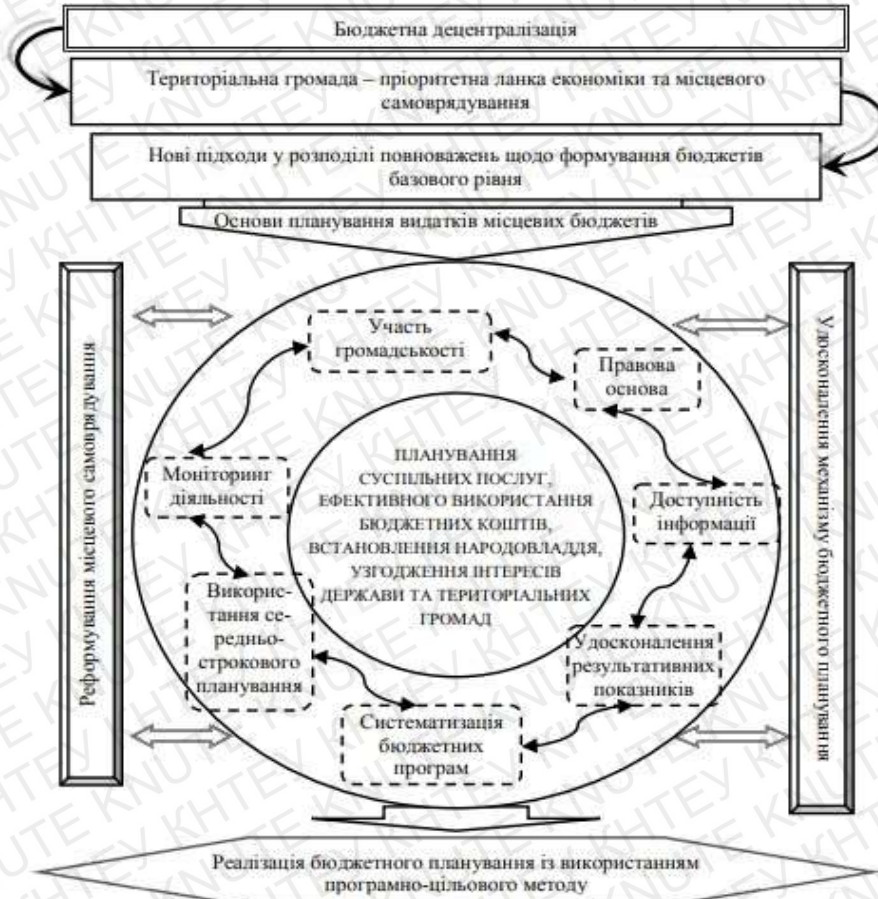
Додаток 3

Структура видатків місцевих бюджетів за 2018–2019 рр.

Джерело: сформовано автором на основі даних [3]

Бюджетне планування в контексті реформи місцевого самоврядування

Джерело: сформовано автором на основі даних [35]

**Основні статті видатків місцевого бюджету Зятковоцької об'єднаної територіальної громади Гайсинського району
Вінницької області у 2017–2019 р.**

№ з / п	Напрями використання видатків місцевих бюджетних коштів	Загальний фонд, грн			Усього за досліджуваний період, грн
		2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6
1	0117461 Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури	245903	264780	295539	806222
2	розвиток дорожньої інфраструктури та створення безпечних умов дорожнього руху на території села	223430	257808	265140	746378
3	Витрати на проведення поточного ремонту сільських доріг	213489	227890	293450	441379
4	Кількість відремонтованих кв. м.	1000	1200	1500	3700
5	Середні витрати на ремонт 1 кв. м	100	150	197	447
6	Благоустрій кладовищ за рахунок цільових коштів	300	400	500	1200
7	Охорона навколишнього середовища на території сільської громади	350	450	573	1373
8	Обсяг видатків на упорядкування сміттєзвалища	370	450	600	1420
9	Виконання робіт по упорядкуванню зупинок, стихійних сміттєзвалищ	190500	205002	213509	609011
10	Витрати на утримання мереж вуличного освітлення	13500	14700	15251	43451
11	Проведення заходів в галузі культури,	14000	15000	20000	49000
12	Виплата матеріальних допомог учасникам АТО, інвалідам на лікування та сім'ям загиблих в АТО	24000	27000	31000	82000
13	Виплата матеріальних допомог населенню на поховання жителів села, що не досягли пенсійного віку і на дату смерті не були працевлаштовані	1500	3000	4000	8500
14	Витрати на надання матеріальної допомоги	13000	16000	21000	50000
15	Організація та проведення громадських робіт	2000	4000	6100	12100
16	Придбання значків, грамот, свідоцтв Почесним громадянам села	1500	2500	5000	9000

Джерело: сформовано автором на основі даних [4]

**Аналіз рівня субвенцій місцевого бюджету с. Зятківці із обласного
бюджету Вінницької області за 2017–2019 рр.**

Статті субвенції	2017 р. (тис грн)	2018 р. (тис грн)	2019 р. (тис грн)
Субвенції	593, 0	670, 5	530,1
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя	251, 6	254,2	265,5
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та допомоги по догляду за інвалідами І чи ІІ групи внаслідок психічного розладу	23,2	24,3	25,6
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот	1 260, 2	1 707,0	1 860,9
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу	836,0	570,5	851,1
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	259,6	338,5	425,7
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання ангіографічного обладнання	456,4	334,6	538,5
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань	164,0	228,5	345,2
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги	582,5	612,4	625,5
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання витратних матеріалів для закладів охорони здоров'я та лікарських	630,5	872,4	836,5

засобів для інгаляційної анестезії			
Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	178,5	180,5	225,3
Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	777,4	865,5	997,4

Джерело: сформовано автором на основі даних [4]